

ARVET EFTER CARL ERSSON
1748 - 1786

Al Gunnarson

MMXXI

INNEHÅLL

FÖRORD

MOSSEBO ANNO MDCLV

MOSSEBO ANNO MDCLXXXII

HOFWA ANNO MDCCXXI

SKARABORGS LÄN 1692

MOSSEBO ANNO MDCCXXIII

MOSSEBO ANNO MDCCC

VACKRARE ÄN VERKLIGHETEN

MOSSEBO ANNO MDCCLXXXVI

MOSSEBO ANNO MDCCCVI

MOSSEBO ANNO MDCCCLV

FÖRORD

Den här berättelsen är avsedd att visa vad ett hushåll innehöll för saker och ting vid en tid då självhushållet var nästan totalt på ett ställe som Mossebo. Bouppteckningen efter Carl Ersson (1748 – 1786) är huvudsaken men jag vill också peka på hemmanets Mossebo plats på kartor av alla de slag.

Mossebo var ett hemman i Finnerödja socken, Vadsbo härad av Skaraborgs län och det låg (som det fortfarande ligger) i landskapet Västergötland. Närke och Örebro län var främmande för våra föregångare i Mossebo och på andra ställen i Finnerödja gamla socken.

Carl Ersson är farfars farfars far (FF FF F).

/ Alf

MOSSEBO ANNO MDCLV

Här ser vi norra Skaraborgs län i landskapet Västergötland år 1655. Sjön Skagern breder ut sig där uppe och där bortanför – norr ut - ligger hela Värmland. Det grå fältet till höger är Närke (Nerrike). *Stoor Tifwen* kallas området och det som visas på kartan är ungefär norra delen av Finnerödja blivande socken.

Här ville man gärna se Mossebo (vid mitt M) men faktum är att Mossebo ännu inte fanns som något hemman. Enligt Finnerödjaboken, som jag litar på tills motsatsen är bevisad, blev Mossebo(let) anlagt år 1664, så det var ju på vippen.

Vallsjöbol, Kaflebron, Borga och Rosendal är redan bebodda och brukade ställen.

MOSSEBO ANNO MDCLXXXII

Den här kartan ritades mot slutet av det sjuttonde seklet, närmare bestämt år 1692 och då fanns det en familj i Mossebo som hade ett par hus, några jordplättar att bruka och någon boskap att ta hand om. I den familjen fanns förvisso Carl Erssons förfäder och mödrar.

HOFWA ANNO MDCCXXI

Vadsbo härads vägnät

V arför befinner vi oss i Hova och varför är det just 1731? Svar: Den här vägkartan ritades det året och nymodigheter har alltid attraherat folk. Troligen så ock för trehundra år sedan. ☺ Det finns även en seriös tanke: den att Hova var det samhälle (tätort) dit man begav sig från Finnerödja, om det inte räckte med att besöka den egna kyrkan, den egne prästen (i Kavelbron) eller den egna krogen (krogarna).

Finneröda pastorats präst vid den här tiden var komminister Johan Sjöbom och nog fick han färdas på den stora landsvägen – den som heter E20 i modern tid - när prosten i Hova kallade. Om Johan Sjöbom – eller vem det nu var – ville fortsätta färden österut kom man så småningom, via Gatan och Halla, till checkpoint Ramundeboda, som var en viktig plats, eftersom resande bytte såväl landsdel som landskap, län, härad och socken på den platsen. Man kom jämväl till ett nytt stift, vilket kunde intressera Johan Sjöbom. Hans främste överordnade satt i en bekväm biskopsstol i Skara. Biskopen i Strängnäs var honom helt främmande. Så var det då men så förblev det inte långt in i framtiden, vilket är en sorg för alla som bryr sig om historia.

Hova centrum på karta från år 1642 t. v. och 1679 t. h.

SKARABORGS LÄN 1692

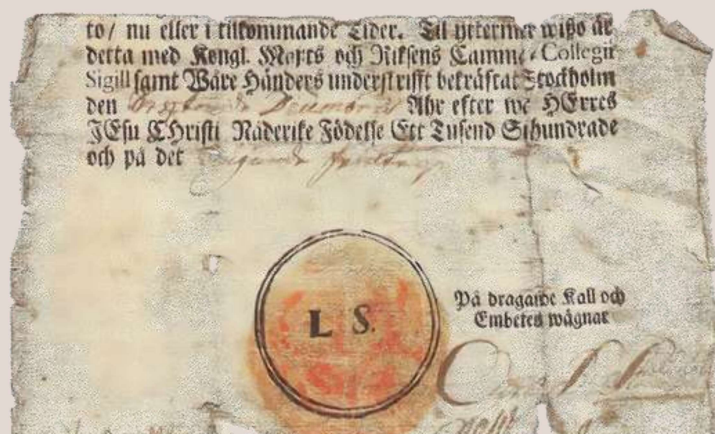

MOSSEBO ANNO MDCCXXIII

*Christen Nilsen og sin hustru Marit
i Mossebo. Eric mfr. Olof Bryngelsson
og Olof Bryngelsson i Mossebo
Maria i Gersbohus af Britta i
Gersbohus.*

Nu är vi tillbaka i Mossebo. Året är 1723 och det är sommar. Nils och Marit har fått en son som blivit döpt till Eric. Det är redan nämnde komminister Sjöbom som skött formaliteterna och skrivit in händelsen i församlingens födelsebok. Säg vad man vill men hans bokstäver är inte så lätta att tyda. Bland faddrarna ser jag Olof Bryngelsson ---- Maria och Brita.

Det hände en annan viktig sak det året:

Jag ska förklara på nästa sida.

Vi undertecknade, Kungl. Majt:s och Sveriges rikes kammarkollegies president, med samtliga kammarråd, gör veterligt, att såsom Hans Maj:t, vår allernådigaste konung, genom utfärdad förordning av den 19 september år 1723, i sin stora nåd behagat förklara vilka kronohemman och lägenheter som må till skattehemman försäljas och hur det bör förhållas med detta samt vad därvid kommer att iakttagas, såsom att själva köpebrevet nu som tillförne utfärdas av Kungliga kammarkollegiet.

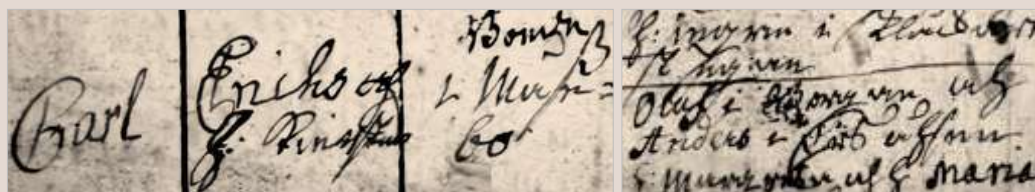
Alltså upplåter och försäljer vi till åbon Nils Jonsson hemmanet Mossebo 1/8 mantal, som är beläget i Skaraborgs län, Wadsbo härad och Hofwa socken - - - under skattemannabörd och rättighet, att nyttja och behålla, för 15 daler silvermynt - - - .

Till yttermera visso är detta med Kungl. Majt: s och riksens kammarkollegies sigill samt våra händers underskrift bekräftat.

Stockholm den sextonde december, år efter vår Herre Jesu Kristi nåderika födelse, ett tusen sjuhundra och på det tjugofjärde. På ämbetets vägnar. Sigill och namn.

Detta betydde att Nils och Marit i Mossebo fick en son på sommaren år 1723 och innan året var slut hade de ett eget hemman som de kunde sälja, om så föll dem in eller behålla. De valde det senare och så gjorde även Erik Nilsson, Carl Ersson, Carl Carlsson, Anders Peter Carlsson, Carl Andersson och Gunnar Carlsson. Efter en period med Lennart Carlsson som ägare till stamfastigheten tog Bernt Gunnarsson över 1999 och på den vägen är det.

MOSSEBO ANNO MDCCXXXVIII

Erik Nilsson och Kerstin Carlsdotter hade redan en dotter – Margareta – som var född år 1745 - när de fick sonen Carl år 1748. Man kan tycka att Johan Sjöbom – komministern i Kavlebron - skulle ha övat upp sin handstil efter alla år med pennan i hand men det blev snarare tvärtom. Carl har han emellertid fått till riktigt tydligt. Bland faddrarna kan Olof, Anders och Maria uttydas. Det är denne Carl, hans familj och hans jordiska ägodelar som den här berättelsen främst ska handla om.

MOSSEBO ANNO MDCCC

År 1775, i januari månad, föddes Carls och Stinas första barn. Det var en olycklig händelse, eftersom barnet var dödfött. Två år senare föddes deras dotter Maria och hon avled samma dag hon föddes. Fast året före - 1776 - hade de fått sonen Eric och han skulle senare (1806) dela hemmanet Mossebo 1/ 8 mantal med sin ännu (på 1770- talet) ofödde bror Carl.

Carl Ersson och Stina Magnidotter fick med tiden fyra söner. Vi kollar hur familjen såg ut vid sekelskiftet 17 / 1800:

Hemmans och Personers Namn.	Födelse.		Christ. Kundsk.			
	Orr.	Tid.	Uti Bok. Luth. Cat.	Utan Bok. Svebeli Spöran	Färdig. År	
<i>Mossebo 1/8 m.</i>						
<i>Änk. Stina Magnid.</i>	<i>Sinner</i>	<i>25/1/79</i>	+	+	+	1
<i>Son Eric "</i>	<i>ibm.</i>	<i>18/1/76</i>	+	+	+	1
<i>Magnus "</i>	<i>ibm.</i>	<i>25/1/79</i>	+	+	+	1
<i>Carl "</i>	<i>ibm.</i>	<i>12/1/81</i>	+	+	+	1
<i>Johannes "</i>	<i>ibm.</i>	<i>8/1/85</i>	+	+	+	1
<i>inh. M. Eric Nilsson</i>	<i>Sinner</i>	<i>25/1/83</i>	+	+	+	1
<i>A. Cath. Olofsd.</i>	<i>ibm.</i>	<i>11/1/50</i>	+	+	+	1

Här har Stina Magnidottter varit änka i många år och hennes svärföräldrar är inhysta (på undantag). Sonen Magnus har lämnat hemmet, för att inte återvända, medan Carl är tillfälligt utflyttad.

Carl Erssons mor – Kerstin Carlsdotter – avled år 1779 och änkemannen Eric Nilsson gifte om sig något år senare med Catharina Olofsdotter (som vi ser i tabellen här uppe). Catharina var kommen från det närbelägna Borgan. Eric och Catharina fick faktiskt en son som hette Olof år 1881. Han avled emellertid samma år.

De fyra bröderna Carlsson och deras familjemedlemmars livsresor har blivit grundligt kartlagda i de här berättelserna – som finns i www.mossebobladet.se :

DEN FÖRLORADE MOSSEBOSONEN JOHANNES CARLSSON ÅTERFANN I LYRESTAD
<http://mossebobladet.se/johannes%20carlssons%20resa%20ny.pdf>

EN KRÖNIKA – 150 SIDOR – MÅNGA KUSINERS LIVSRESOR
<http://mossebobladet.se/bb%20i%20mo%20alla%20slut%20a%2027%20april%202.pdf>

Där finns också en berättelse om Stina Magnidotter
 (Carl Erssons maka) och hennes familj.

FF FF MF F & M ARVID BOMAN & KERSTIN O:DR BODDE I SANDVIKEN VID SKAGERN
<http://mossebobladet.se/sandviken%20vid%20skagern%20mmxx.pdf>

Det här var en framåtblick. Nu tillbaka några år, efter en titt på ett antal tavlor.

VACKRARE ÄN VERKLIGHETEN

De gamla konstnärerna var duktiga på att försköna verkligheten. Blodet, svetten och tårarna fanns inte med på deras tavlor. Tack för det.

Pehr Hörberg – en småländsk konstnär – verksam runt sekelskiftat 17/ 1800, lekte serietecknare och skildrade bondfolkets liv månad för månad. Här följer fyra verk (med stjärntecken i centrum):

Januari.

April.

Juli.

Oktober.

Till och med ett husförhör skildrades som rena mys- stugan (skolplansch).

Den här konstnären (Kilian Zoll) var något mer realistisk. Något.

MOSSEBO ANNO MDCCLXXXVI

15.22.	Carl. Erich.	Mase	Lung	37.
		bo.	lot	
			gift.	

Det var den femtonde oktober sjuttonhundraåttiosex (1786): trettiosjuåriga Carl Ersson avled i lungshot. Han efterlämnade hustrun Stina Magnidotter (36), sönerna Eric (10), Magnus (7), Carl (4) och Johannes (1) samt fadern Eric Nilsson (63) och hans (andra) hustru Catharina (35) och systemen (i Vallsjöbol) Margareta (40).

MOSSEBO ANNO MDCCLXXXVII

Modellbilder.

Det blev den tredje januari sjuttonhundraåttiosju (1787) och det var dags för bouppteckning efter Carl Ersson. Mannen med nedan stående namnteckning redde ut boets tillgångar och skulder tillsammans med änkan Stina Magnidotter. Jag känner igen namnet, tror jag. Någon som bodde i Vallsjön? Eller kanske Skagersholm? Jag får kolla.

Det blev napp direkt i Vallsjön: bruksinspektör Olof Nils Sundell från Vallsjön var i Mossebo den 3 januari 1787.

V. K. Sindell

Min avsikt är nu att visa varenda rad i Sundells bouppteckningsprotokoll. Den drivna handstilen är inte lättläst, så det blir kanske att gissa då och då.

[illegible]

De fyra faderlösa gossarna var ju långt ifrån myndiga så deras intressen tillvaratogs av en utsedd förmyndare: Magnus Jansson i Allmänningarud.

Hemmanets taxeringsvärde var: 33 / 16, där siffrorna står för riksdaler och shilling. En silversak sticker ut: den förgyllda bågaren, värd över sex riksdaler. En kopparstake var också värdefull: nästan fem riksdaler. Undrar var Bernt har dessa. ☺

Här är boets tillgångar summerade:
drygt 196 riksdaler.

Under rubriken Gæld och skuld finns ett antal poster som tillsammans uppgår till 40- 50 riksdaler och boets behållning är drygt 160 riksdaler.

Det var ju bra jobbat, Carl Ersson och företrädarna.

Vågskålar.

MOSSEBO ANNO MDCCCVI

Tio år efter Carl Erssons fränfälle (1806) var sönerna Eric Carlsson och Carl Carlsson redo att dela hemmanet i två lika stora delar. Eric tog hand om åkermarken söderut och Carl den norrut. Deras bostads- och uthus låg mycket nära varandra, vilket vidstående karta (storskiftet 1814) ger ett hum om.

Karta: Storskifte år 1814.

Ängsmarken (grönt på kartan) fördelades så, att Eric fick markerna närmast sina åkrar och Carl fick resten. Eric styckade senare av mark på sin hemmansdel och grundade Ericstorp, där han och hans familj bosatte sig. Carls mark (1/ 16 mantal) delades så småningom mellan två söner, Carl d. y. och Anders Peter Carlsson, som ägde var sin trettiotvådel.

I mitten av 1850- talet, vid laga skiftet, fick hemmansägarna egen skog på allmänningen Tiveden – den skog som brukade kallas Visjö-skogen.

Under artonhundratalet bodde fyra barnbarn till Carl Ersson och Stina Magnidotter nära grannar: Carl d. y. Carlsson (Norrgården Mossebo), Johanna Carlsdotter (Borgamossen), Clara Sofia (Mossebokärr och Anders Peter (Mossebo stamgården). Alla hade familjer med rätt många barn,

så släktingar möttes stup i ett, vilket de ville eller inte och det var fortfarande så hundra år senare. Jag vet, för jag var där.

MOSSEBO ANNO MDCCCLV

Laga skifte- förrättningararna var viktiga saker i alla byar och på alla hemman. I Finnerödja socken skedde de där genomgripande förändringarna på 1840- och 50- talet. Mossebo skiftades 1854- 55. Som avslutning på den här krian vill jag visa den karta som ritades av lantmätare Carl G. Palmgren. Den är också fin.

Utsnitt från samma karta: det centrala Mossebo år 1855:

Det är allt för den här gången.

2021-04-21 / Alf